

STRATEGII DE DEZVOLTARE A REȚELEI ASOCIAȚIILOR DE ECONOMII ȘI ÎMPRUMUT ÎN CONDIȚIILE CRIZEI ECONOMICE

Nelli AMARFII-RAILEAN, *doctor în economie, USB „Alec Russo”*

Lilea CORSAN, *masterand, USB „Alec Russo”*

Changes that have occurred in recent years demonstrate an increase in investment and progress in increasing the relative economic efficiency of agriculture. But this trend does not bear a stable character. Most indicators characterizing the development of the agricultural sector are falling. Social, political and demographic issues affect adversary economic recover of the agriculture sector. Solving these problems will lead to economic growth. The main idea of the article is the precarious situation of the Moldovan farmer and the many problems in agriculture that need to be resolved.

Moldova dintotdeauna a fost vestită pentru fertilitatea solurilor sale și tradițional, sectorul agricol a constituit baza economiei, contribuind la bunăstarea țării.

Schimbările ce au avut loc în ultimii ani demonstrează existența unui progres în sfera majorării investițiilor și sporirii relative a eficienței economice a sectorului agrar. Această tendință nu poartă însă un caracter stabil. Majoritatea indicatorilor ce caracterizează dezvoltarea sectorului agrar sunt în descreștere. Asupra relansării economice influențează presiunea problemelor de caracter social, politic și demografic, rezolvarea cărora va contribui la atingerea unui nivel înalt, stabil de creștere economică în viitor. Ideea abordării acestei teme a pornit de la situația precară în care se găsește agricultorul din Republica Moldova, de la multitudinea problemelor din agricultura ce necesita a fi rezolvate.

Reformele în sectorul agrar ar decurge și mai accelerat, dacă s-ar promova condiții financiare mai favorabile inițiativei private. Finanțarea sectorului agricol este, însă, prea insuficientă, din cauza ratelor mari ale dobânzilor pentru credite, precum și a garanțiilor de gaj extrem de dure, din cauza lipsei unei practici clare și eficiente de ipotecare, a completării unui impunător număr de acte, a oferirii creditelor doar în sume mari de către băncile comerciale, din cauza altor momente dificile care stopează buna dezvoltare a acestui sector.

În această ordine de idei se impune crearea unui nou mecanism de finanțare rurală, care să contribuie eficient la soluționarea mai multor probleme ale sectorului agrar privat. Anume acest obiectiv a determinat elaborarea și implementarea Proiectului de Finanțare Rurală prin intermediul Asociațiilor de Economii și Împrumut ale Cetățenilor (AEÎC). Început în decembrie 1996, scopul acestui proiect a fost de a ajuta fermierii și antreprenorii rurali să obțină împrumuturi strict necesare pentru activitatea lor și să colecteze economiile membrilor săi la o rată convenabilă a dobânzii.

Mișcarea AEÎC din Moldova constă din 566 asociații, care reunesc circa 196,000 membri și dețin active în valoare de circa 870 milioane MDL. Fiecare AEÎC este relativ mică și funcționează în limitele autorizate oferind servicii membrilor care sunt locuitori permanenți ai zonei geografice respective.

Totodată, majoritatea AEÎC au fost create cu scopul de re-creditare. Fondurile concesionare au fost puse la dispoziția instituțiilor financiare eligibile de către Ministerul Finanțelor, care acordau aceste fonduri în împrumut AEÎC (care au fost original oferite de Banca Mondială și alți donatori în credit și sunt administrate de Ministerul Finanțelor). Mai târziu, instituțiile financiare comerciale au oferit împrumuturi din surse proprii și astfel au descoperit că această activitate este o afacere care aduce beneficii. Economii ale AEÎC nu au fost semnificative inițial din cauza mărimii mici și nivelului slab de gestionare a AEÎC. Multe AEÎC nu au acceptat economii deloc. Doar o jumătate din toate AEÎC au atras economii de la membri, dar nivelul acestora rămâne mai mic decât nivelul dorit (în raport cu fondurile împrumutate) pentru a asigura o durabilitate pe termen lung. Respectiv, principala activitate a mișcării AEÎC rămâne a fi cea de re-creditare și durabilitatea dezvoltării rețelei de AEÎC rămâne destul de nesigură.

Avantajul AEÎC, în comparație cu alte instituții financiare, este apropierea de membrii săi. Caracterul cooperatist al activității lor a fost important pentru succesul de până în prezent. Băncile și alte instituții financiare nu au putut acorda servicii similare în comunitățile deservite de AEÎC. Pe lângă aceasta, termenii și condițiile acordării împrumuturilor de către băncile comerciale nu sunt acceptabile pentru solicitanții mai mici din spațiul rural. În plus, în comparație cu băncile comerciale, costul mai mic al serviciilor pentru membrii AEÎC și accesul convenabil la aceste servicii sunt atrăgătoare pentru membri.

Asociațiile de economii și împrumut din Moldova funcționează în conformitate cu Legea privind AEÎC, regulamentele afiliate și normele de prudență. Ele formează un cadru pentru crearea și funcționarea fiecărei asociații.

În prezent, mișcarea AEÎC se confruntă cu provocări, soluționarea cărora va necesita reforma legii și instituțiilor - cadru. Această reformă ar produce câteva beneficii importante pentru AEÎC și membrii lor. S-ar îmbunătăți scara de activitate a AEÎC și caracteristicile economice a funcționării lor. Spectrul serviciilor oferite membrilor s-ar lărgi pentru a satisface cerințele lor actuale. S-ar oferi mai multă instruire și mai mult suport pentru a sprijini extinderea AEÎC, atât prin atragerea noilor membri în localitățile deja deservite cât și prin lărgirea ariei geografice. De asemenea, modificarea legii ar asigura o supraveghere mai bună a respectării normelor de prudență și ar proteja membrii și întregul sistem de defoluri nedorite.

Majoritatea AEÎC doresc schimbări de progresie, însă se înfruntă cu restricții care limitează dezvoltarea operațiunilor lor și creșterea depunerilor. Pe scurt, ele sunt: nivelul profesional insuficient al managementului AEÎC; necesitatea de a spori volumul depunerilor pentru a reduce vulnerabilitatea față de finanțarea externă; necesitatea de a acorda împrumuturi direct afacerilor, membrilor - persoanelor juridice. Dacă managementul AEÎC ar fi de calitate mai bună, există indicii că mai mulți membri și-ar depune banii în AEÎC. Sporirea recentă a taxelor, plăților și ratelor dobânzii impusă unor AEÎC de una din principalele surse de finanțare bancare, demonstrează urgența de sporire a nivelului depunerii economiilor și de reducere a dependenței de fondurile împrumutate din exterior. Pe de altă parte, CFR nu va putea atrage la infinit surse adiționale, capitalul ei fiind limitat și indicele de îndatorare atingând cote maxime. În fine, membrii care au împrumutat bani de la AEÎC, în multe cazuri, și-au extins cu succes afacerile și în prezent, AEÎC nu mai au capacitatea de a oferi fonduri suficiente.

Aceste restricții determină inițierea unui program de reforme care este format din trei componente de bază. La nivelul AEÎC, este necesar: să se injecteze mai multă instruire și suport; să se consolideze AEÎC în asociații mai mari; să se recunoască unele categorii noi de membri (membru-afacere fără drept de vot) și să se majoreze volumul depunerilor.

Obiectivul reformei propuse este de a fortifica AEÎC pentru a le permite să ajungă la nivelul prudencial de durabilitate financiară cu un volum mai mare de depozite, mai multe tipuri de împrumuturi și să se bazeze mai puțin pe fondurile oferite de instituțiile de creditare externă. Este de asemenea necesar ca lucrătorii AEÎC să devină profesioniști mai buni pentru a permite AEÎC să crească.

Programul de reforme propus se bazează pe trei principii importante. Primul constă în fortificarea asociațiilor până la atingerea durabilității și menținerea importanței lor pentru membrii din spațiul rural. Al doilea principiu constă în faptul că părțile implicate să fie de acord cu diferite elemente ale reformelor propuse. Aceasta va duce la fortificarea caracterului cooperatist al mișcării AEÎC și instituțiilor ei cadru. Al treilea principiu constă în faptul că consolidarea și extinderea mișcării AEÎC va avea loc în contextul reglementării prudente administrate de o unitate de supraveghere fortificată.

Aceste reforme sunt legate de și susțin strategia de creștere economică și reducere a sărăciei și alte programe ale Guvernului.

Scopul reformei este de a promova dezvoltarea economică în spațiul rural în toată țara prin intermediul fortificării prestării serviciilor financiare de către asociațiile de economii și împrumut. Acest scop important va valorifica și continua succesele și realizările obținute până în prezent. Pe măsura desfășurării dezvoltării economice în spațiul rural trebuie modificate serviciile financiare. Este important ca AEÎC să beneficieze de oportunitatea de a merge într-un pas cu membrii lor în ceea ce privește serviciile financiare pe care le pot oferi.

Obiectivele reformei privind perfecționarea cadrului legislativ, sunt de a facilita consolidarea mișcării AEÎC și extinderea și creșterea lor în mod prudent. Perfecționarea cadrului legislativ va aduce la zi și va oferi un cadru relevant pentru următoarele etape ale dezvoltării AEÎC. Le va oferi sprijin, servicii și supraveghere prudencială în procesul de extindere a lor.

Modificările aduse legii vor trebui să îndeplinească următoarele cerințe:

- a) Crearea bazei pentru consolidarea prudentă a asociațiilor cu scopul de a oferi o varietate mai mare a serviciilor financiare de calitate;
- b) Fortificarea capacităților de supraveghere și reglementare;
- c) Îmbunătățirea supravegherii, respectării regulamentelor, proceselor de reorganizare și lichidare a AEÎC;

- d) Îmbunătățirea cadrului legislativ cu scopul de a controla și minimiza riscurile sistemice și de a proteja fondurile depozitelor;
- f) Crearea și fortificare organizației centrale a AEÎC cu scopul de a oferi sprijin tehnic și financiar calitativ asociațiilor;
- g) Modificarea barierelor geografice în calea dezvoltării AEÎC

Acțiunile prioritare care urmează a fi întreprinse în scopul fortificării cadrului legislativ sunt:

- a) Aprobarea de către Guvern a strategiei de dezvoltare durabilă a AEÎC;
- b) Elaborarea și aprobarea noii legii a AEÎC;
- c) Completarea Normelor de Prudență Financiară și a regulamentului de atestare a persoanelor în funcții de răspundere din asociații;
- d) Prevederea că Serviciul de Supraveghere de Stat (SSS) este o unitate tehnică a Ministerului Finanțelor, cu un consiliu format din reprezentanți ai guvernului și industriei AEÎC;
- e) Fonduri de lichidități și fonduri de rezerve statutare, care în prezent trebuie plasate pe conturi bancare, vor fi centralizate cu scopul de efectuare a investițiilor și gestionării sub supravegherea SSS;
- f) Trebuie prevăzută abilitarea SSS pentru a garanta că depunerile de lichidități și rezerve statutare centralizate sunt gestionate adecvat și eficiente;
- g) Trebuie de prevăzut ca un procent din fondurile centralizate sau un procent din valorile de bază pe care sunt rezervate fondurile sunt colectate în calitate de plată parțială pentru funcționarea SSS;
- h) Trebuie prevăzută abilitarea adecvată a SSS pentru a permite extragerea mijloacelor din fondul centralizat de rezerve statutare pentru soluționarea problemelor financiare și operaționale ale AEÎC;
- i) Trebuie prevăzută crearea organizațiilor centrale care vor acorda servicii financiare complete (nu numai credite, dar și acceptarea depunerilor de la AEÎC) și de suport asociațiilor.

Principalul obiectiv al reformei este fortificarea supravegherii și reglementarea activităților asociațiilor prin reorganizarea și fortificarea SSS. Se propune ca SSS să devină o unitate tehnică în subordinea Ministerului Finanțelor. Astfel, el va deveni eligibil pentru sprijin financiar oferit de Banca Mondială pentru unele activități. Serviciul ar putea fi finanțat din mai multe surse, așa ca bugetul de stat, plățile de la asociații, formate dintr-un procent al activelor sau depozitelor și un procent din fondurile centrale obligatorii.

Pentru realizarea obiectivelor impuse urmează a fi realizate următoarele acțiuni:

- a) Se va crea Unitatea de supraveghere a AEÎC subordonată Ministerului Finanțelor;
- b) Pentru Serviciu se va pregăti un plan de afaceri, în care se vor stabili funcțiile sale, resursele necesare (adică, organigrama, descrierea pozițiilor și cerințele față de personal, salariile și alte informații), planul de finanțare a resurselor și activităților și structura procedurilor administrative și operaționale;
- c) Personalul de bază și alte resurse ale SSS vor fi transferate noii unități tehnice;
- d) Pentru noul SSS va trebui angajat personal nou, pentru care se va organiza orientare și instruire și care va fi ajutat pe durata perioadei inițiale de angajare;
- e) Se vor pregăti politici și îndrumări reglementatoare noi pentru a ajuta mișcarea AEÎC să înțeleagă modificările la lege și normele de prudență;
- f) Se vor elabora proceduri și aranjamente noi pentru gestionarea fondurilor centralizate din punct de vedere al supravegherii.

Obiectivele creării Organizației Centrale este de a integra diferite organizații într-o singură organizație centrală puternică și cu adevărat cooperatistă, care va putea îndeplini rolul de lider, acorda împrumuturi și atrage surplusuri în formă de depuneri, gestiona fondurile de lichidități, organiza instruire, acorda suport tehnic, de stabilizare și alte servicii esențiale orientate spre edificarea unei rețele de AEÎC puternice, de încredere și durabile.

Acțiunile prioritare ce urmează a fi întreprinse vor include următorii pași generali:

- a) Fondarea organizației centrale cu sprijinul AEÎC pe baza principiului că aceasta va deveni o AEÎC pentru asociațiile de economii și împrumut;
- b) Elaborarea unui îndrumar pentru standardele minime de conducere corporativă pe care le va respecta organizația centrală pentru a garanta responsabilizarea ei față de membri.
- c) Organizarea unei întruniri a acționarilor fondatori pentru a alege directorii inițiali și a numi auditorii.
- d) Pregătirea planurilor pentru numărul inițial de personal și serviciile acordate de organizația centrală. Acest proces ar trebui să includă reprezentanți ai organizațiilor cheie ce urmează a fi integrate, pentru a asigura o tranziție lină.
- e) Întreprinderea unor pași juridici practici întru realizarea integrării fiecărei instituții participante în măsura și modul corespunzător de transferare a resurselor și fondurilor organizației centrale. E posibil să trebuiască să se stipuleze că organizația centrală poate avea companii-fiice pentru prestarea serviciilor specializate.
- f) Echipele regionale ale organizației centrale (sau a organizațiilor ce urmează a fi integrate în organizația centrală) trebuie să fie formate și instruite pentru a oferi sprijin tehnic AEÎC în ceea ce privește extinderea lor firească, schimbarea principiului de asociere, fuzionarea cu alte AEÎC și alte aspecte.
- g) În cadrul organizației centrale urmează a fi formată(e) o echipă (mai multe echipe) și instruită(e) pentru a acorda asistență tehnică asociațiilor aflate în situație dificilă. Se va elabora o metodologie pentru procedurile de diagnosticare care vor fi aplicate și de identificare a măsurilor de remediere de alternativă.

Acest component al programului de reforme propus este esențial pentru obținerea rezultatelor dorite ale programului de consolidare și fortificare a AEÎC.

Obiectivul Consolidării și Fortificării Asociațiilor este de a fortifica asociațiile de economii și împrumut prin intermediul îmbinării inițiativelor care sunt elaborate pentru a ajuta asociațiile să devină autonome financiar pe termen lung. Această fortificare va conține elemente de îmbunătățire a profesionalismului conducerii și extindere a scării de activitate. Pentru reforme va fi important ca AEÎC, care vor fi mai mari, să poată demonstra cum ele vor menține relația de cooperare cu fiecare membru al lor. Aceasta este o cerință importantă pentru a controla riscurile.

Acțiunile prioritare care urmează a fi întreprinse sunt după cum urmează:

- Revizuirea legii și normelor de prudență pentru a include modificările care sunt examinate;
- SSS va beneficia de asistență tehnică inițială și sprijin de finanțare întru fortificarea activității sale de pregătire pentru responsabilitățile mai numeroase, pe care și le va asuma în rezultatul implementării programului de reforme;
- AEÎC vor întocmi planuri de afaceri pentru a stabili cum doresc să procedeze în ceea ce privește extinderea proprie și luând în considerație evenimentele de pe piață. Aceasta va rezulta în faptul că unele asociații vor iniția discuții cu alte asociații din regiune cu scopul de a examina o posibilă fuzionare. Alte asociații vor examina oportunitățile de extindere a limitelor geografice de activitate și măsurile aferente necesare pentru a menține unitatea de interese între membrii care locuiesc în afara teritoriului inițial de activitate.

Obiectivul acestor inițiative este de a încuraja și facilita extinderea AEÎC pentru a le ajuta să devină independente financiar și să fie gestionate mai profesional.

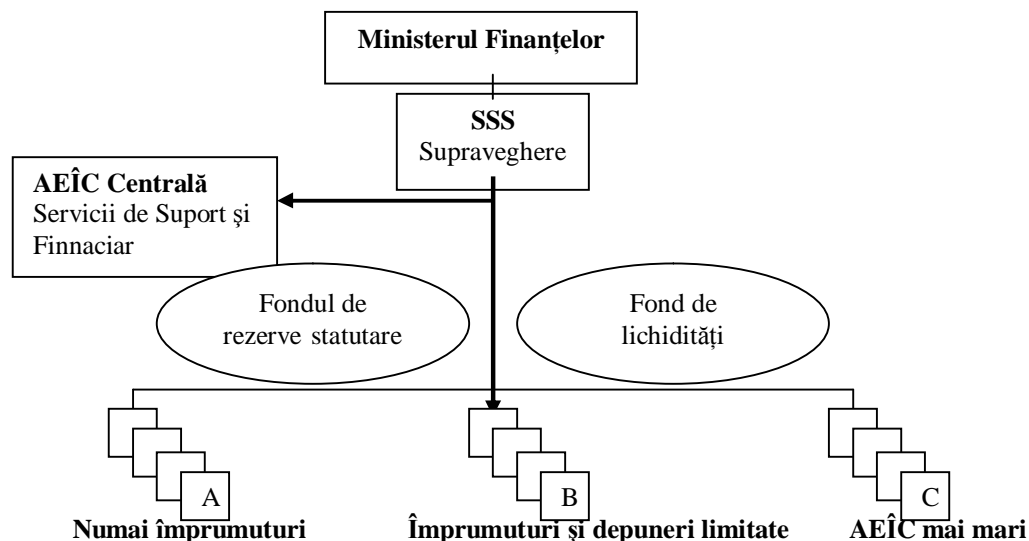
Se preconizează că aprobarea și implementarea reformelor propuse vor condiționa obținerea unui șir de rezultate pozitive. Inițial, s-ar putea ca numărul AEÎC din țară să se micșoreze. Unele AEÎC vor fuziona cu alte asociații din regiune pentru a forma asociații mai puternice și mai eficace. Unele asociații ar putea fi lichidate din cauza incapacității lor de a obține fonduri în condiții comerciale sau de a funcționa în conformitate cu normele de prudență.

Unele din AEÎC rezultante vor crește și vor deveni mai puternice, mai durabile. Ele ar putea funcționa într-o zonă geografică mai mare sau cu o penetrare mai profundă a zonei geografice actuale cu o eventuală absorbire a unor asociații mici fără perspectivă. Ele la sigur vor oferi membrilor o gamă mai vastă de servicii financiare. Ele vor putea demonstra că au o conducere mai puternică și mai profesionistă.

Locuitorii din spațiul rural vor avea acces la o gamă mai largă de servicii prudente pentru creditare, depuneri și alte servicii. Nivelul respectării normelor de prudență se va ridica, iar respectarea va fi impusă prin sprijin masiv de la organizația centrală, ca reacție la recomandările oportune ale SSS.

Cadrul legislativ și regulator va fi mai puternic, mai relevant și controlul riscurilor va fi mai bun pe măsură ce mișcarea AEÎC se reorganizează. Va exista o organizație centrală puternică care va consolida necesitatea în serviciile de suport a AEÎC, inclusiv finanțare, reprezentare, instruire, reciclare, cercetare, suport tehnic și rolul de lider în elementele democratice ale asociațiilor. Donatorii, inclusiv Banca Mondială, vor susține programul de reforme, deoarece acesta este relevant și util pentru promovarea dezvoltării continue a spațiului rural.

Rezultatul implementării reformelor propuse este reflectat în general în următoarea ilustrare:

Această schemă arată că organizația centrală va fi supravegheată de SSS, care, la rândul său, va fi o unitate tehnică a Ministerului Finanțelor. Autoritatea SSS de a întreprinde măsuri și de a lua anumite decizii va fi fortificată, dar ea se va subordona unui consiliu sau comitet care va asigura o guvernare mai puternică a activității SSS în ceea ce privește hotărârile și deciziile. Cele două fonduri obligatorii (Fondul de Lichidități și Fondul de rezerve statutare) vor fi centralizate întru gestionarea investițiilor și administrare pentru a acorda o protecție mai puternică membrilor AEÎC în caz de dificultăți și pentru a obține o profitabilitate mai mare a investițiilor. AEÎC li se va permite să se consolideze și extindă pentru a deveni autonome din punct de vedere financiar și vor obține acces la sprijin financiar și tehnic în acest scop oferit de organizația centrală. Deși, se va crea o singură organizație centrală, legislația va permite crearea altor organizații centrale în viitor, dacă se îndeplinesc anumite condiții

Acestea sunt rezultate importante care justifică susținerea programului propus de reforme.

Programul de reforme propus este supus unor riscuri. Acestea includ:

- Posibilitatea că multe AEÎC nu vor reacționa la încurajarea extinderii și realizării autonomiei financiare. În acest caz, rezultatul ar putea fi sporirea vulnerabilității față de fondurile oferite de băncile comerciale. Dacă apar probleme din cauza nivelului jos al profesionalismului managementului și/sau din cauza rezultatelor proaste, aceste AEÎC pot fi lichidate de SSS. Acest risc există indiferent de faptul dacă programul de reforme este sau nu realizat, dar el ar putea denatura evaluarea rezultatelor implementării programului.
- Există riscul ca sursele comerciale actuale de creditare a AEÎC ar putea deveni mult mai scumpe și/sau ar putea deveni mai puțin disponibile, plasându-le, astfel, sub riscul de a nu supraviețui din cauza lipsei de fonduri. Depășirea acestui risc ar putea necesita măsuri extraordinare. Este un argument în favoarea stabilirii CFR în calitate de nouă organizație

centrală pentru a asigura continuarea rolului său de finanțator al AEÎC. Acest risc poate fi de asemenea depășit dacă CFR se va ocupa de obținerea finanțării de la bănci pentru a-și îmbunătăți capacitatea de acoperire a deficiențelor de fonduri în cazurile justificabile pentru AEÎC solvabile și, în loc de promovare abundentă a creditării directe a întreprinderilor din spațiul rural, să se concentreze prioritar la dezvoltarea propriilor capacități ale AEÎC cu trecerea ulterioară a produselor elaborate către ultimele.

- c) Programul de reforme propus va avea cel mai mare succes dacă eforturile principalelor părți implicate vor fi coordonate. Dacă una din părți acționează împotriva reformelor propuse și nu participă în schema organizatorică recomandată, rezultatele ar putea fi mai puțin benefice și vor dura mult mai lung.
- d) Programul de reforme depinde de succesul din viitor al stabilirii unei autorități de supraveghere (SSS) eficiente și puternice. Pentru eficiență, va fi necesară revizuirea legislației și regulamentelor de prudență. Personalul SSS va trebui majorat la fel ca și bugetul lui. Asistența tehnică va fi acordată Serviciului de Banca Mondială. Neaprobarea modificărilor propuse ar putea condiționa riscul de neîndeplinire a programului de reforme propus.

Celelalte riscuri pentru programul propus de reforme sunt de natură sistemică și ar putea afecta negativ piața financiară.

În final, reformele propuse sunt importante și au drept scop sporirea avantajelor economice ale locuitorilor rurali prin intermediul prestării serviciilor financiare mai relevante, economicoase și atractive pe bază de cooperare.

Bibliografie

- 1) Bazele marketingului în AEÎC. Centrul pentru dezvoltarea rurală, Biblioteca Microfinanțării. Chișinău 2008. 28 p.
- 2) Mobilizarea economiilor în AEÎC. Centrul pentru dezvoltarea rurală, Biblioteca Microfinanțării. Chișinău 2008. 16 p.
- 3) Culegere de legi și acte normative care reglementează contabilitatea în AEÎC. Federația Națională a Asociațiilor de Economii și Împrumut ale Cetățenilor din Republica Moldova. Chișinău 2009. 160 p.
- 4) Creditarea pe termen mediu în AEÎC. Federația Națională a Asociațiilor de Economii și Împrumut ale Cetățenilor din Republica Moldova. Chișinău 2008. 159 p.
- 5) Curs de creditare pentru AEÎC, Centrul pentru dezvoltarea rurală, Biblioteca Microfinanțării. Chișinău 2009. 76 p.
- 6) Implementarea normelor de prudență financiară în activitatea AEÎC: sem., Chișinău 20 dec. 2009. 56 p.
- 7) Ghidul Asociației de economii și împrumut a cetățenilor. Federația Națională a Asociațiilor de Economii și Împrumut ale Cetățenilor din Republica Moldova, Agenția pentru Implementarea Proiectului de Finanțare Rurală. Chișinău 2007. 108 p.
- 8) O formă eficientă de Cooperare – Experiența Asociațiilor de Economii și Împrumut a Cetățenilor. Federația Națională a Asociațiilor de Economii și Împrumut ale Cetățenilor din Republica Moldova. Chișinău 2007. 37 p.